

Forfatter: Gyllembourg-Ehrensward, T. C.

Titel: Drøm og Virkelighed

Citation: Gyllembourg-Ehrensward, T. C.: "Drøm og Virkelighed", i Gyllembourg-Ehrensward, T. C.: *Drøm og Virkelighed*, udg. af Anni Broue ; Anne-Marie Mai , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, i samarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1986, s. 259. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-gyllem14val-shoot-idm139726067713712/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Drøm og Virkelighed

Noter

af Anni Broue

Drøm og Virkelighed

- 9 *Charlottenborg*: trelænget palæ, hvis ene længe ligger ud til Nyhavn. Palæet huser fra 1832 Det kgl. da. Kunstakademi. – *Comediehuset*: Det kgl. Teaters gamle bygning, der stod til 1874. – *Hovedvægts-Uhret*: uret på den største garnisonsafdelings bygning på Kongens Nytorv, nabo til d'Angleterre ved Hovedvægsgade.
- 10 *en af Byens Udkafter*: ude ved vandet. – *Lovelace*: forfører. Personen Lovelace forfører heltinden i Samuel Richardsons roman »Clariisa Harlowe«, 1748. – *førlibt*: forelsket. – *Courtoisie*: galanteri. – *gode Vete*: gravid.
- 11 *Stenboe*: dødsbo.
- 14 *smukke Taille*: pigen mangler talje, fordi hun er gravid. – *Huus i Amalie-gaden*: fødselstiftelsen; huset står endnu. – *etablere hende som Dame*: holde hende som elskerinde. – *Condition*: plads.
- 15 *En gammel fransk Skribent*: ikke identificeret. – *gode Genier*: skytsånder. – *Schiller*: Friedrich von S., 1759-1805, tysk forfatter. Citatet er fra digtet »Das Glück«, trykt 1799 i »Musen Almanach für das Jahr 1799«. – *Hermes*: græsk mytologisk gud, gudernes sendebud, afbildes derfor med vinger på fødderne; også gud for veltalenhed. – *Huusgud*: skytsånd, der værner hjemmet; ofte til stede som billede eller statue. – *de Gamle*: oldtidens grækere og romere.
- 16 *Attestats*: eksamen.
- 18 *Slangen*: slangen, der fik Eva til at spise af æblet, 1. Mosebog 3, 1-7. – *Consol*: mindre skab eller hylde.
- 19 *Affectation*: unaturlighed, kunstlet væsen. – *imposant*: imponerende. – *Rendekjerling*: kvindeligt bud.
- 23 »Du est ... Frands» let omskrevet citat fra Ludvig Holbergs »Den politiske Kandstøber«, 2,3, (1722). – *Exaltation*: overspændthed, ophidselse.
- 25 *Informationer*: privattimer, huslærerundervisning. – *Portefeuille*: tegnebog.
- 28 *Frederiksberg-Have*: stor park ved Frederiksberg Slot, med adgang til Frederiksberg Allé. – *Sommer-Theatret paa Vesterbro*: morskabsteater på Vesterbrogade i Kbhvn.
- 29 *Spidslærke*: nedsættende navn for hoven eller næsvis kvinde.
- 30 *Manucenter*: folk, der modtager manuduktion, dvs. undervisning med eksamen direkte for øje.
- 32 *Antikerne*: de antikke kunstværker, værker fra den græske eller romerske oldtid. – *Shaut*: sjal.
- 33 *darat*: »til dets«. – *Physiognomie*: ansigt. – *Roxelane-Næse*: Roxelane er den kvindelige hovedperson i C.S. Favarts syngepil »Soliman Seconds«.

1762. dansk »Soliman den anden«, oversat 1763 af C.D. Biehl. Roxehanes »stumpede Næse« nævnes s. 7 og s. 94.
- 34 *Delikatess*: takt, finfølelse.
- 35 *incognito*: skjult, ukendt.
- 36 *trede Himmel*: nu: syvende himmel = i højeste grad henrykt. Gamle forestillinger om henholdsvis tre og syv himmelsfærer med Gud i den yderste og Jorden som midtpunkt.
- 37 *Commission*: ærinde. – *betænkelig*: her nok: eftertænkksom. – *Elysium*: den græske mytologis himmel.
- 38 *Enthusiasme*: begejstring.
- 39 *forskjærtset*: sat over syrr.
- 40 *Kjellingeri*: forkælelse.
- 42 *Furie*: i græsk mytologi hævn gudinde. – *Præker*: uduelig person.
- 46 *billig Delikatess*: rimelig finfølelse.
- 54 *Paroxysmer*: voldsomme følelsesudbrud.
- 63 »Og de gik ... de lagde ham; Markus 16, 5-7.
- 65 *Confident(s)*: fortrolig.
- 66 *Udelikatess*: taktløshed. – *slet*: syg.

To Tidsaldre

Forfatteren til Læseren

- 73 *de store Begivenheder*: den franske revolution og dens eftervirkninger, 1789-1799. – *Prosper Mérimée*: fransk forfatter, 1803-1870. – *skønne Litteratur*: skønlitteratur. – »*Cronique ... de Charles IX.*«: 1829, først oversat til dansk 1871 med titlen »Fra Bartholomæus Nattens Tid«. – *curiøst*: mærkeligt. – *Rolighed*: tryghed. – *erholdt*: fik.
- 74 *antagen*: accepteret. – *Decorum*: velanstændighed, sømmelighed. – *epigrammatiske*: som i form ligner et epigram: et ganske kort fyndigt digt. – *Seculum*: århundrede.
- 75 *Genrestykket*: maleri af scene fra hverdagen. – *følgende, for længe siden udtalte Ord*: det følgende blev trykt første gang i anledning af et indlæg i »Kjøbenhavns flyvende Post« nr. 29 og nr. 30 af en hr. Celestinus, som opfordrede »Forfatteren til »En Hverdagshistorie« til at røbe sin identitet, da han selv var under mistanke om at være denne. Dette indlæg var dog også forfattet af Thomasine Gyllembourg.

Første Deel Revolutionstiden

- 77 *Decennium*: tidsrum på ti år. – *Grev A.P. Bernstorff*: Andreas Peter B., 1735-1797, dansk statsmand, udenrigsminister 1773-1780 og 1784-1797. I de første tretten år af den senere Frederik VI's kronprinseregent-

- tid var Bernstorff landets egentlige hersker og gennemførte efter 1794 ved væbnet neutralitetspolitik at holde landet uden for revolutionskrigene. – *Afsendt*: person, sendt i bestemt offentligt ærinde. – *Cocarde*: roset.
- 78 *Notabiliteter*: ansete folk. – *i dens periode*: Bernstorffs styre betød et yderligere økonomisk opsving i den »florissante« (blomstrende) periode for handelen, 1740-1807, hvor Danmark var hovedtransitplads mellem Østersølandene og de øversøiske lande. – *Justitsraad*: titel, der gav rang i 4. eller 5. rangklasse. – *Physionomie*: ansigt. – *Præsenteerbakke*: bakke til kopper, glas osv. – *Extract*: afkog. – *Mixtur*: egentlig blanding, her medicin i flydende form.
- 79 *Kongemordere*: Ludvig XVI blev guillotineret 21.1.1793. – *Robespierre*: Maximilien de R., 1758-1794, ledende fransk revolutionær politiker, hvis styre førte til rædselsherredømmet. Blev selv henrettet.
- 80 *Girondisteme*: gruppe politikere under den franske revolution med navn efter landskabet Gironde, spillede en rolle 1791-1793, dannede 1792 regering. – *Uven med begge Partier*: Girondinerne stod oprindeligt stærkt til venstre, men da der var mange repræsentanter for det velhavende provinsborgerskab blandt dem, kom de i modsætning til Jakobinerne, hvortil hørte Robespierre, Marat og Danton. Jakobinerklubben oprettedes 1789 og havde sin største indflydelse omkring 1793.
- 81 *den amerikanske Krigs Tider*: den nordamerikanske frihedskrig, 1775-1783, mellem England og de tretten britiske kolonier på østkysten. – *Despotie*: voldsherredømme. – *Negotie(s)*: handel, omsætning. – *Citoyen Grouvelle*: borger Philippe Antoine G., 1758-1806, republikkens gesandt. – *National-Convention*: Frankrigs grundlovgivende forsamling, 1792-1795, valgt ved alm. valgret af borgere over 21 år.
- 82 *plaiderede pro et contra*: diskuterede for og imod.
- 83 *den trefarvede Fane*: trikoloren, Frankrigs nationalflag fra 1789, blå-hvid-rød. – *Jeanne d'Arc*: 1412-1431, fransk helgen og nationalheltinde, »Jomfruen fra Orleans«, følte sig under hundredårskrigen kaldet af Gud til at føre den franske hær mod englænderne. – *høit*: stærkt.
- 84 *Gedske Klokkers*: person i Ludvig Holbergs »Banselstuen«. Hun græder hele tiden over småting. – *hævier*: pylrer. – *Noder*: reglet, forskriflet. – *Trois ocufs eller Deux sous*: tre æg eller to sous. 1 sou = 5 centimer, 100 centimer = 1 franc.
- 85 *Postillion d'amour*: kærlighedsbudbringer. – *Heros*: helt. – *Brutus*: Marcus Junius B., 85-42 f.Kr., romersk politiker, ledede sammensværgelse, der førte til mordet på Cæsar. – *General Custine*: Adam Philippe C., 1740-1793, fransk general under første koalitionskrig: de europæiske fyrster mod det revolutionære Frankrig; blev afsat efter nederlag og dødsdømt for højforræderi. – *depecher*: diplomaters korrespondance med regering. – *Tonsuren*: kronrøgning hos katolske gejstlige.
- 86 *flaut*: banalt. – *»Je suis fou de cet enfant«*: »jeg er tosset med det barn«. – *Commerceraad*: rangtitel for 6. og 7. rangklasse.

- 87 *Daarligheder*: tåbeligheder.
- 88 *Lyder*: fejl. – *Sordine*: dæmper.
- 90 *Notabiliteter*: berømtheder, ansete personer. – *Curiositet*: seværdighed. – *Pancien régime*: den gamle regeringsform.
- 91 *Tribut*: bidrag. – *Impromptus*: improvisationer. – *Rahbek*: Knud Lyhne R., 1760-1830, dansk forfatter.
- 92 *Ludvig den fjortende*: 1638-1715, fransk konge fra 1643, førte strålende hoffiv på Versailles-slottet, hvilket gav ham tilnavnet «solkongen». – *Genler*: skytsånder. – *Symposier*: drikkegilder med åndfulde diskussioner. – *Duveyrier*: Honoré Nicolas Marie D., 1753-1839, fransk jurist og politiker, husven hos P.A. Heiberg, forbillede for personen Sardes i Th. Gyllembourgs »Egtestand«, 1835.
- 93 *Marseillaisen*: den franske nationalsang, digtet og komponeret i 1792, blev sunget af frivillige fra Marseille under indtog i Paris. – »Aux armes, citoyens«: »til våben, borgere«; sangens omkvæd. – »Amour sacré de la patrie«: »den hellige fædrelandskærlighed«. – *Pianoforte*: klaver. – *Chant de Victoire*: sejrssang. – *Chenier*: André de C., 1762-1794, fransk digter, sluttede sig til de revolutionære, men var modstander af rædselsregimet og blev henrettet. – »Périssant les rois«: »død over kongerne«. – *Le vengeur*: hævnen. – *citaterne*: »Løft dig! Forlad det dybe hav,/kadaver osende af hævn«// – »hvorfra kommer disse hjerteskrærende skrig?/hvis er disse modige stemmer?/de tapre døendes stemmer,/som synger fra afgrundens dyb.«
- 94 *Vive la République*: leve republikken. – *Twenne*: Henri Latour d'Arvergne de T., 1611-1675, fransk hærfører. – *Henrik den Fjerde*: Henri IV, 1553-1610, fransk konge fra 1589. – *adspredte sig*: spredte sig. – *Suivante*: ledsaget.
- 95 *Parabel*: lignelse.
- 96 *courtiseret*: gjort kur til.
- 97 *Jacobinernes Regiment*: se n.c.s. 80.
- 100 *Fredriks Hospital*: indviet 1757, Bredgade i Kbhvn.; huser nu Kunsthåndværksmuseet.
- 102 *Vundfeberen*: sårfeberen. – *Revolutionstribunalet*: revolutionsdomstolen. – *Endymion*: i græsk mytologi den smukkeste af alle mænd. Elskedes af månegudinden, Selene, der fik Zeus til at give ham evig ungdom gennem evig søvn.
- 103 *Talisman*: genstand, der tillægges lykkebringende kraft.
- 104 *Gudinden Ceres*: i romersk mytologi gudinde for plantevækst.
- 105 *Skiltmissé*: i Danmark under særlige betingelser fra 1700, udvidet adgang 1790; i Frankrig tilladt fra revolutionen, ophævet igen 1816. – *Heloise og Abailard*: Héloïse, ca. 1100-1163, og Abélard, 1079-1142, berømt fransk middelalderpar. Levede adskilt, da han var præst, men havde barn sammen og brevvekslede i hemmelighed. Deres liv og breve brugt i litteraturen. – *profanere*: vanhellige.
- 106 *Primula veris*: vårens første (blomst); forårsblomsten kodrivets lat. navn;

- svårens her i betydningen ungdommens. – *Parnasset*: kreds af digtere; af Parnassos, bjerg i Grækenland, viet til Apollon (gud for musik og poesi og musernes anfører).
- 107 *Libation*: drikoffer. – *Phoebus*: tilnavn til Apollon i hans egenskab af solgud. – *Luna*: månen. – *Amor*: romersk elskovsgud. – *hans Moder*: Venus, romersk kærlighedsgudinde. – *Victoria*: sejr.
- 109 *Le Duc de Montalbert*: hertugen af M. – *citoyen*: borger.
- 112 *nedreven*: kritiseret. – *Justitien*: retten. – *Recommandationsbrev*: breve, der anbefaler person. – *Creditiver*: breve, der giver fuldmagt til at hæve penge.
- 113 *Sambre*: og *Meuse-Armeen*: Sambre er biflod til Meuse, udspringer i Nordfrankrig, udmunder i Belgien. Meuse: den franske del af Maasfloden. Her er altså tale om nordhæren.
- 116 *mislig*: tvivlsom, vanskelig. – *Pichegrus*: Charles P., 1761-1804, fransk general, erobrede 1794 Nederlandene.
- 119 *Charons Båd*: i græsk mytologi færget Charon de døde over floden Styx til dødsriget. – *la pensée*: forglemmigej.
- 122 *den syge Claudine*: hun har veer.
- 126 *ærgre mig*: hidse mig op. – *Palliativ*: lindrende middel.
- 127 *Livstykke(r)*: tætslutende beklædningsstykke til overkrop, svarer nærmest til vest.
- 128 *sonor*: klangfulde.
- 129 *Nødsøft*: trange kår.
- 130 *Postroute*: fra 1798 diligencer fra Kbhvn. og større byer som f.eks. Helsingør og Korsør 1-2 gange ugentlig.
- 134 *afgjorte*: afholdte. – *glimrende*: smukke. – *langt fra ikke*: på ingen måde.
- 135 *hos simple Folk*: der var på bogens udgivelsestidspunkt stor forskel i kønsmoral mellem underklasse – bønder og borgere – adel.
- 136 *Kirke og Daab og Vielse afskaffes*: konen har formentlig hørt revolutionsrygter herom.
- 137 *Præxistens*: tidligere liv. – *Penater*: husguder.
- 148 *Honoratiore*: folk med titel og rang, her også de rige. – *gør Epoche*: et af betydning.
- 140 *Frsentimmer*: ordet havde dengang ingen nedsættende klang.
- 142 *Axelskjærf*: skulderbånd.
- 143 *sansculottiske*: pøbelagtige; efter sans culotte: uden knæbukser. De højere klasser gik med knæbukser, de lavere med lange: pantalons.
- 144 *røe*: søde. – *Citrinke*: lille citer, strengeinstrument. – *curies*: underlig. – *tvine hæn*: tvine, egentlig græde, her nok sørge, gå til af sorg. – *reputeerlige*: agtværdige.
- 145 *Aspекterne*: udsigterne. – *den vingede gud*: Amor med kogger og pile, romersk elskovsgud. – *sympathetisk*: ligestemt. – *Gratier og Furier*: i romersk mytologi henholdsvis tre gudinder for skønhed og ynde og tre hævn-gudinder.
- 146 *havde smigret sig*: indbildt sig på behagelig måde.
- 148 *et lille Juletræ*: første gang i Kbhvn. 1811 – først almindeligt sidst i

- 1800-tallet. – *gjøre Honneus*: optræde som værter. – *Kobberværker*: bøger med kobberstik.
- 150 *Urne*: beholder, hvorfra man trækker lodder.
- 151 *Mesalliance*: giftermål med person af anden stand. – *Participantier*: lods ejere.
- 157 *Delicatessen*: følelsen. – *affectede*: foregav.
- 161 *Doberan*: by i Mecklenburg-Schwerin. – *skønne Løfter ... ikke har holdt*: om frihed, lighed, broderskab.
- 165 *Camot*: Lazare C., 1753-1823, fransk militær, jakobiner, krigsminister 1793-1795. – *Votum*: udtalelse. – *Que ... libre*: Gid Cæsar var stor, men Rom frit.
- 166 *Heros*: helt. – *Hydra*: i græsk mytologi vandslange med ni hoveder, her: et onde, der hele tiden antager nye og flere former. – *denne Heros*: Napoleon. – *Despotismen*: tyranniet.
- 167 *Rousseau*: Jean-Jacques R., 1712-1778, fransk forfatter og filosof. – *Saint-Preux*: den mandlige hovedperson i Rousseaus roman »La nouvelle Héloïse«, »den nye Héloïse«.
- 168 *Bataille*: slag. – *Hélas, hélas!* osv.:
Ak, ak, dette smukke forår
som knap varer et par dage,
vender aldrig tilbage til de elskende,
som det vender tilbage til naturen.
– *Florian*: Claris de F., 1755-1794, fransk digter.

Anden Deel

Nutiden

- 172 *Physionomie*: ansigt. – *Ordsproget* lyder: »Man skærer ofte bred rem af en andens hud« (middelalderligt ordsprog, Peder Laales samling).
- 173 *fuldtro Ven*: alm. udtryk i 1800-tallets folkelige lyriske viser i skillingtryk. – *Prinds Hector*: i Homers »Iliaden« er Hector trojanernes største helt under grækernes belejring af Troja. – *Lord Byron*: George Gordon B., 1788-1824, engelsk digter; opholdt sig i Grækenland under frihedskrigen 1823, regnes derfor her med til »den antike Herlighed og de græske Heroers«. – *Oliebjerget*: bjerg i østlige Jerusalem, for foden af hvilket Getsemane lå. – »*L'appétit vient en mangeant*«: appetitten kommer, mens man spiser.
- 174 *Ossian*: keltisk sagnhelt og skjald fra 3. århundrede. Traditionen om ham danner grundlag for James Macphersons Ossiandigte 1760, 1762, 1763. Oversættelse til dansk af A.C. Alstrup 1790-1791, af Steen Steensen Blicher 1807-1809. – *Seculum*: århundrede. – »*que ne ... le nature*«: »der ikke mere vender tilbage til de elskende, som den vender tilbage til naturen.«
- 175 *Ginnistan*: Ginnistan: drømmeland, feland, af arabisk djinn: ånd, et af ånder befolkede fabelland. – *Hver tager sin ...*: sangleg, jf. *Danske Bømerim*,

- Remser og Lege udelukkende efter Folkemunde.* Samlede og til Dels optegnede af Ewald Tang Kristensen, 1896, nr. 2290: »Børnene går rundt i Kredes og synger: Skjære, skjære Havre, hvem skal Havren binde? det skal Allerkjæresten min, når jeg ham kan finde ... jeg så ham i Aftes ved det klare Måneskin, og hver ta'r sin, og jeg ta'r min,/så får de andre ingen. Børnene griber hinanden parvis og danser rundt. De, som ingen får at danke med, bliver udleets. – *Boggesen:* Jens B., 1764-1826, dansk forfatter. Citaterne er fra første sang af »Emma, romantisk Eventyr i fem Sange», trykt 1786 i »Minerva». – *Aphrodite:* græsk gudinde for kærlighed og frugtharhed. – *Charite:* svarer i græsk mytologi til gratie, dvs. gudinde for skønhed og ynde. – *Eginhard:* Einhard, 770-840, tysk krønikeskriver, kejser Karl den Stores sekretær.
- 176 *Tivoli:* oprettet 1843, her altså noget helt nyt.
- 177 *Commerceraad:* se n.t.s. 86. – *Paa hans Død at rige:* så sandt han er død. – *Vindbentel:* opløst, indbildsk person. – *Projectmager:* person, der stadig kommer med unyttige og/eller ugennemførlige projekter. – *honnret:* godt.
- 178 *Stadighed:* vedholdenhed. – *de gode Tider for Handelen:* se n.t.s. 78.
- 179 *afgjort:* afholdt. – *Mr. Lussard de Montalbert:* hans får afsvor adelstitlen.
- 181 *færdigt:* med så stor færdighed.
- 182 *Soinée:* aftenselskab. – *Réunion:* sammenkomst. – *Italieneme:* medlemmer af det italienske operaselskab, der gav forestillinger på Hofteatret fra 1842. – *aparte:* særlig. – *Lux:* snu, upålidelig person. – *Grisette:* af fransk gris: grå; unge kvinder af lavere samfundslag bar en grå dragt. Brugt som betegnelse for en levedende pige.
- 183 *Eicharpe:* smalt sjal. – *Nu maa jeg lev ... has græd:* folkeligt ordsprog, med udskiftning af nationalitet anført i Ewald Tang Kristensen: *Danske ord-sprog og mundheld*, 1890. – *Philister:* oprindelig studenterudtryk for ikke-student; her: person med snævert livssyn og indskrænkede interesser. – *Extraction:* herkomst, oprindelse. – *Courtisier:* en, der kurtiserer, flirter. – *pakke ind:* pakke sammen.
- 184 *Scribe:* Eugène S., 1791-1861, fransk dramatiker.
- 185 *Stødaf:* støder, stabejs.
- 186 *nask Figur:* livlig eller fri person. – *aimable:* elskværdig.
- 187 *Commerce:* kommer, sjov. – *Instituttet:* skolen. – *Baldyre-Frukenen:* broderilærerinden. – *Gratier:* gudinder for skønhed og ynde. – *frequenten:* gå på.
- 188 *Lefflerier:* kurtmageri, koketteri.
- 189 *udelicat:* ulækker, her: upassende.
- 191 *Nemesis:* en straf, der if. græsk mytologi ramte de mennesker, der var overmodige af lykke. – *oplært ... Persons-Anseelse:* oplært i at vurdere folks stand, økonomiske forhold, berømmelse og behandle dem derefter.
- 193 *simple:* enkle.
- 194 *den ... saakaldte nyeste Skole i Litteraturen:* sandsynligvis efterlignere af

- den franske romantisme, f.eks. H.C. Andersen, der stod på dårlig fod med J.L. Heiberg pga. hans Hugo-inspirerede skuespil. – *uden at tale om*: for ikke at tale om.
- 195 *Nymphen Echo*: Echo tæredes hen af ulykkelig kærlighed, til kun hendes stemme var tilbage.
- 196 *Gravso*: spøgelse i skikkelse af so, her pige med uformelig figur. – *Grænseer*: elitesoldat af fodfolket. – *Emancipation*: frigørelse. – *Tableau*: arrangeret scenisk opstilling. – *insinuere sig*: indsmigre sig. – *Gebeet*: område. – *Dampskibe*: Danmark fik sin første damper i 1819. – *Jernbaner*: Danmark fik sin første jernbane i 1847.
- 198 *Pluraliteten*: flertallet. – *Voltaire*: François-Marie Arouet V., 1694-1778, fransk forfatter. – *Wieland*: Christoph Martin W., 1733-1813, tysk forfatter. – *Rousseau*: Jean-Jacques R., 1712-1778, fransk forfatter og filosof. – *Volubilitet*: hurtighed. – *Arcadien*: landskab i Grækenland, hvis beboere havde ord for at leve et sorgløst, muntert liv.
- 199 *Svartaffer*: sorte (mørkets) alfer. – *et Parti, der ... Mythe*: David Friedrich Strauss, 1808-1874, tysk teolog, historiker, filosof, hævdede i »Das Leben Jesu«, 1835, at evangelierne var opstået ud fra myter, dansk oversættelse 1842-43 af Fr. Schalderose. 1840-41 udgav Strauss »Die christliche Glaubenslehre« med lignende tanker, dansk oversættelse 1842-43 af Hans Brøchner under titlen »Fremstillinger af den christelige Troeslære«. – *frequentere*: gå til. – *hvin Tønder i Evangeliet*: Zachæus i Lukas-evangeliet 18, 10-14. – *en Straale fra Himlen*: Prometheus; græsk mytologisk skikkelse, stjal ilden fra guderne og gav den til menneskene; her: kunsten eller ideen. – *Thorvaldsen*: Bertel T., 1770-1844, dansk billedhugger. – *Minervas Ugle*: Minerva, græsk Athene, er i romersk mytologi gudinde for videnskab og lærdom, hendes hellige fugl er uglen. Minervas ugle: ugle af nglearten Athene, oftest kaldet kirkeugle eller stenugle. – *Scutulum*: århundrede.
- 200 *dethroniseret*: stødt fra tronen, afsat. – *Potentater*: magtpersoner, herskere. – *forlorne*: tabte. – *bortaisømmere*: ljetner med fornuften. – *Pharisæer-Religøshed*: skinhellighed. *Fatisæerne*: religiøst ortodokst parti blandt jøderne på Jesu tid. – *Defensor*: forsvarer. – *Actor*: anklager.
- 201 *Dispute*: meningsudveksling. – *Offer*: gave.
- 203 *Slaget ved Leipzig*: 16.-19.10.1813. Napoleon blev slået af de allierede. – *Elba*: Napoleon blev 1814 tvunget til abdikation og måtte bo på den ital. ø Elba i Middelhavet. – *de ... hundrede Dage*: fra marts 1815 var Napoleon hundrede dage tilbage på fastlandet, men efter nederlaget ved Waterloo blev han forvist på livstid til atlantehavssøen St. Helena. – *Juli-Revolutionen*: oprør i Paris 27.-29.7.1830.
- 205 *omme il faut*: som han bør være. – *Leda og Svanen*: den græske mytologis øverste gud, Zeus, havde i svaneham samleje med Leda. – *Jupiter og Jo*: Jupiter (rom. mytologisk Zeus) omskabte sig til en tyr og havde samleje med kongedatteren Jo, som han omskabte til ko. – *Svarehammen*: skuespil af Hennik Hertz, 1797-1870, opført på Det kgl. Teater 1841.

- 207 *Præjudice*: skade, tab af værdi. – *Ustraffelighed*: uadælelighed.
- 210 *plaidere*: føre proces, tale mod. – *Descendent*: efterkommer. – *de Vises Sten*: et metal, som skulle være i stand til at omdanne andre metaller til guld, og som alkymister søgte efter i århundreder. – *Inserat*: her: avisartikel.
- 211 *Gentiler*: mand af god familie; fransk adj. gentil: fin.
- 213 *Condition*: plads. – *aabenbar Skrifte*: offentlig syndsbeholdelse.
- 215 *ham og Enhver ... der vil usurpere ... og staae i veien ...*: formentlig Oehlenschläger. – *usurpere*: tilrane sig. – *Pomasset*: kreds af digtere, bjerg i Grækenland, viet til Apollon. – *Musernes Lund*: skov på bjerget Helikon i Grækenland. – *Store Hoveder*: bl.a. Jean-Jacques Rousseau. R. hævdede i afhandlingen »Discours sur les sciences et les arts« (Omkring videnskaben og kunsten), at mennesket var født godt, men blev forærvet af kulturen.
- 216 *Antikerne*: de græske og romerske forfattere. – *Pilatus*: Pontius P., romersk landshøvding i Judæa og Samaria. Lod dødsdommen over Jesus fuldbyrde. – *Hvad er Sandhed?*: Johs.-evangeliet 18, 37-38, Pilatus' spørgsmål til Jesus.
- 217 *Paix ... chateau*: fred i hytterne, krig mod slotene. Bevinget ord fra den franske revolutions tid. Her: man står sig ved at være ringe. – *Lichtenberg*: Georg Christoph L., 1742-1799, tysk forfatter, skrev satiriske aforismer.
- 218 *Primulae veris*: se n.t.s. 106. – *en vis Mand*: fanden. – *opdrevet*: presset i vejret.
- 219 *sonor*: klangfuld.
- 220 *Talisman*: amulet. – *I dit Ansigts Sved ... dit Brød*: Herrens ord, da han udviste Adam og Eva af Paradiset, 1. Mosebog 3, 19. – *Spiller-Paroxysme*: spillelidenskab.
- 225 *frapperede*: overraskede.
- 227 *er ... forsøgt i Verden*: har verdenskundskab.
- 228 *Ossian*: se n.t.s. 174.
- 229 *Oscillationer*: svingninger.